

ВПЛИВ КУЛЬТУРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕРБАЛЬНИХ ТА НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ КОМУНІКАЦІЇ У МІЖКУЛЬТУРНОМУ РОДИННОМУ ДИСКУРСІ

Стаття присвячена дослідженню впливу культурних стереотипів на функціонування вербальних та невербальних компонентів комунікації у міжкультурному родинному дискурсі, зокрема в міжнаціональних парах, один із членів якої є носієм американської лінгвокультури, а інший – представником афроамериканської лінгвокультури, який у відносинах спілкується англійською мовою. Аналіз стереотипізації в міжкультурному родинному дискурсі є важливим напрямом сучасної лінгвістики та соціології, оскільки стереотипи відіграють ключову роль у формуванні міжкультурних відносин у процесі комунікації. У міжкультурному контексті стереотипи, як когнітивні конструкції, дозволяють нам спрощувати складні соціальні реалії, але водночас вони можуть призводити до неправомірних узагальнень і упереджень. З метою налагодження конструктивно спрямованого спілкування комуніканти використовують стратегію подолання стереотипів, яка реалізується певними тактиками залежно від типу стереотипу і є спрямованою на мінімізацію впливу стереотипів для забезпечення гармонійності процесу комунікації.

Ключові слова: вербальний компонент комунікації, невербальний компонент комунікації, міжкультурна комунікація, родинний дискурс, стереотип, стратегія, тактика.

Soloshchuk L., Trach K. The influence of cultural stereotypes on the functioning of verbal and non-verbal components of communication in intercultural family discourse. *The article is focused on the study of the influence of cultural stereotypes on verbal and non-verbal components of communication in intercultural family discourse, in particular in international couples, in which one member is a native representative of American linguistic culture, and the other is a representative of African-American linguistic culture speaking English in their relationship.*

In the context of modern globalization processes, the analysis of stereotyping in intercultural family discourse is an important area of contemporary linguistics and sociology, because stereotypes play a key role in establishing intercultural relations in the process of communication. Stereotypes, as cognitive structures, allow us to simplify complex social realities, but at the same time they can lead to unjustified generalizations and prejudices. In the intercultural context, these generalizations can lead to misunderstandings, conflicts, and discrimination, which makes our study extremely relevant.

The analysis of stereotypes is of particular importance in the context of intercultural interaction between representatives of American and African American linguistic cultures, where the interaction of cultural traditions and social standards can be a complex and multilayered process. In order to establish constructively directed communication, communicators use a strategy of overcoming stereotypes, which is implemented by certain tactics depending on the type of stereotype and is aimed at minimizing the impact of stereotypes to ensure the harmony of the communication process. Studying the process of stereotyping is an extremely important component of increasing the level of intercultural competence and promoting tolerance in today's globalized world, where mutual understanding and cooperation between representatives of different cultures are becoming a prerequisite for successful coexistence.

Keywords: *family discourse, intercultural communication, non-verbal component of communication, stereotype, strategy, tactics, verbal component of communication.*

Вступ

З розвитком інформаційних технологій і формуванням глобального інформаційного простору, стереотипи стають більш помітними в різних аспектах родинного життя, створюючи певні шаблони поведінки й очікувань, які можуть передавати як позитивно спрямовані інтенції, так і негативні (Почепцов, 2012; Ребрій, 2022; Manakin, 2012), що позначатиметься на взаєморозумінні між міжкультурними партнерами та членами сім'ї з американської та афроамериканської лінгвокультурних спільнот.

Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження є постулати комунікативно-дискурсивного напрямку філологічного знання: *дослідження теорії дискурсу та невербальної комунікації* – Зимич Є. В. (2011), Козлова В. В. (2023), Котов М. В. (2019), Мартинюк А. П. (2015), Морозова І. І. (2023), Скриннік Ю. С. (2021), Солощук Л. В. (2020, 2022), *теорії міжкультурної комунікації* – Кучмій О. П. (2003), Манакін В. М. (2012), Почепцов Г. Г. (2012), Ребрій О. В. (2022), Luhmann N. (1922), *теорії стереотипів* – Ануфрієва Н. М. (2023), Єрмакова Н. О. (2023), Зелінська Т. М. (2023), Москаленко В. В. (2007), Товщик С. А. (2014), Edwards A. L. (1940), Lippman W. (1995), Tajfel (1981).

Метою дослідження є виявлення специфічних стереотипів у міжкультурному родинному дискурсі, а саме під час комунікації міжнаціональних пар, один із членів яких є носієм американської лінгвокультури, а інший – афроамериканської лінгвокультури.

Матеріалом для аналізу слугували 470 дискурсивних фрагментів, виокремлені методом суцільної вибірки з англомовної художньої літератури та скриптів англомовних фільмів.

Методи дослідження

Загальнонауковими методами цього дослідження є *метод контекстуально-інтерпретативного аналізу* – для класифікації та систематизації мовного матеріалу; *метод дискурс-аналізу* – для виявлення характерних особливостей організації міжкультурного родинного дискурсу; *метод інтерпретаційно-текстового аналізу* – для виділення дискурсивних фрагментів, що складають обміни інформацією між представниками американської та афроамериканської лінгвокультур; *функціонально-семантичний метод* – для визначення типових вербальних та невербальних компонентів комунікації у міжкультурній парі, один з членів якої є носієм американської лінгвокультури, а інший – афроамериканської; *прагмасемантичний аналіз* – для визначення головних тактик, які використовують партнери у процесі комунікації; *метод систематизації та узагальнення* – для систематизації та узагальнення отриманих результатів та формулювання висновків дослідження.

Виклад основного матеріалу

Концептуальні підходи до вивчення міжкультурної взаємодії як важливого чинника міжнародних відносин ґрунтуються на теорії багатомірності і динамічності міжнародних процесів і глобального розвитку (Кучмій, 2003: 52). На думку німецького вченого Нікласа Люмана, під міжкультурною комунікацією слід розуміти історично-конкретну, залежну від контексту подію, сукупність дій, характерних тільки для соціальних систем, під час здійснення яких відбувається перерозподіл знання та незнання, перенесення семантичних змістів від однієї психічної системи, що володіє ними, до іншої (Luhmann, 1995). У культурній антропології міжкультурна комунікація розглядається як сукупність різноманітних форм стосунків і спілкування між індивідами і групами, які належать до різних лінгвокультур (Manakin, 2012). Цей процес відбувається як у політиці, так і в міжособистісному спілкуванні людей у побуті, родині, неформальних контактах, тобто на макро- та мікрорівнях (Кучмій, 2003; Manakin, 2012). У цьому дослідженні було проаналізовано комунікацію міжкультурних

партнерів, один з яких є представником американської лінгвокультури, а інший – афроамериканської. **Актуальність** дослідження зумовлена необхідністю аналізу комунікативного впливу партнерів при спілкуванні в міжкультурному шлюбі з урахуванням сучасних процесів глобалізації та розширення етнічних кордонів. **Об'єктом** дослідження є вербальні компоненти комунікації в їхній взаємодії з невербальними в міжкультурному родинному дискурсі. **Предмет** дослідження – комбінація вербальних і невербальних компонентів комунікації та закономірності їхнього використання під час комунікації міжкультурної пари, один з членів якої є представником американської лінгвокультури, а інший – афроамериканської.

Центральною ланкою в міжкультурному родинному дискурсі є комунікація в родині (Зимич, 2011; Солощук, Теняєва, 2022). Діалогічність міжкультурного родинного дискурсу полягає у взаємному обміні думками, ідеями та емоціями між його учасниками (Морозова, Вакуленко, 2023; Brovkina, Baranova, 2019: 34; Kozlova, 2023) і характеризується особливою внутрішньою спільністю партнерів, наявністю спільної теми розмови (Зимич, 2011; Солощук, Теняєва, 2022). Процес і результат розуміння залежать не лише від текстових та смислових доміант, а й від апперцепції адресата, його суб'єктивного стану на момент рецепції, історичного й культурного контекстів спілкування (Котов, 2019, Skrynnyk, 2021; Soloshchuk, 2020). Стадії стосунків партнерів є важливою частиною процесу розуміння, оскільки розвиток відносин між комунікантами може впливати на сприйняття та інтерпретацію повідомлень (Knapp, 1978). Американський науковець Марк Кнапп виокремлює такі етапи стосунків: ініціація (перший контакт між партнерами); експериментування (вивчення інтересів, цінностей одне одного); інтенсифікація (підсилення зв'язку, розвиток емоційної близькості); інтеграція (партнери починають діяти як єдина команда, інтегруючи свої соціальні кола); взаємодія (партнери визнають свої стосунки та виконують свої зобов'язання юридично) (Кнапп, 1978). У цьому дослідженні розглядаються стосунки міжкультурних партнерів на стадії інтенсифікації та інтеграції, тобто партнери перебувають у цивільному шлюбі, але при цьому не є офіційно одруженими.

Труднощі та складнощі, що виникають у процесі спілкування, зокрема представників різних лінгвокультур, дістали назву бар'єрів – проблем, що виникають у процесі взаємодії і знижують її

ефективність (Ануфрієва, Єрмакова, Зелінська, 2023). Одним із видів бар'єрів у комунікації є стереотипи (Ануфрієва, Єрмакова, Зелінська, 2023). На сьогодні існує два визначення стереотипу: динамічний стереотип – відносно стійка система умовно-рефлекторних реакцій людини на звичні подразники, і соціальний стереотип – схематичний, стандартизований образ або емоційно забарвлене й стійке уявлення про певне явище або об'єкт, у якому висловлюється звичне ставлення, що склалося під впливом умов їхнього буття й попереднього досвіду (Мартинюк, 2015; Товщик, 2014). За У. Ліппманом, поняття стереотипу визначається як стійкий, стандартизований, емоційно насичений, ціннісно визначений образ, уявлення про соціальний об'єкт (Lippman, 1922). У соціальній психології стереотип – це думка людей, їх сприйняття, оцінка соціальних об'єктів (Москаленко, 2007). У структурі соціальних стереотипів популярною є 4-компонентна модель Л. Едвардса, яка характеризується за такими критеріями: змістовність (приписування, або пізнавальний блок стереотипів); одноманітність (ступінь згоди приписуваними якостями); спрямованість (співвідношення позитивної чи негативної представленості у свідомості комунікативних партнерів); інтенсивність (рівень упередженості) (Edwards, 1940). Механізм стереотипізації реалізується через протилежні образи, антропоморфні зв'язки, персоніфікацію (Товщик, 2014). Цим пояснюється такий феномен стереотипів, як феномен поляризації, або «чорно-білого мислення» (Ануфрієва, Єрмакова, Зелінська, 2023). У сучасній кінокультурі, наприклад, афроамериканці передусім асоціюються зі злочинністю та іншими соціальними проблемами (Москаленко, 2007). Когнітивною основою механізму стереотипізації є класифікація значного обсягу соціальної інформації, яку людина отримує у повсякденному житті (Мартинюк, 2015; Товщик, 2014). Разом з тим, уже створені та функціонуючі стереотипи спрямовують соціальну взаємодію в таке русло, що індивід, який сприймається стереотипно, починає своєю поведінкою підтверджувати типізовані уявлення про себе (Москаленко, 2007: 495). Науково доведено, що стереотипи можуть створювати лінгвокультурний простір, що своєрідно відбиває мовлення, поняття, концепти та ідеї, тобто складові картини світу окремої особистості та загальної для інваріантної картини дійсності, а також цілі, інтереси, мотиви, настанови особи, стереотип якої створюється в певному соціумі

(Москаленко, 2007). Мотиваційною основою механізму стереотипізації є оцінна поляризація на користь своєї групи, що дає людині почуття належності та захищеності. Г. Тайфель виокремлює чотири функції стереотипів: селекція соціальної інформації; створення й підтримання позитивного «Я-образу»; формування і підтримка групової ідеології, яка виправдовує і пояснює поведінку групи; створення і підтримка позитивного «ми-образу» (Tajfel, 1981).

Спираючись на класифікацію Г. Тайфеля, згідно із кількісними підрахунками нашого матеріалу, було виявлено стереотипи, що є найбільш впливовими під час комунікації міжкультурних партнерів, один з яких є носієм американської, а інший – афроамериканської лінгвокультури: 1) когнітивні стереотипи (приписування) – 32%; 2) афективні стереотипи (спрямованість емоційного плану) – 39%; 3) інтенсивні стереотипи (рівень упередженості) – 29% (Рисунок 1).

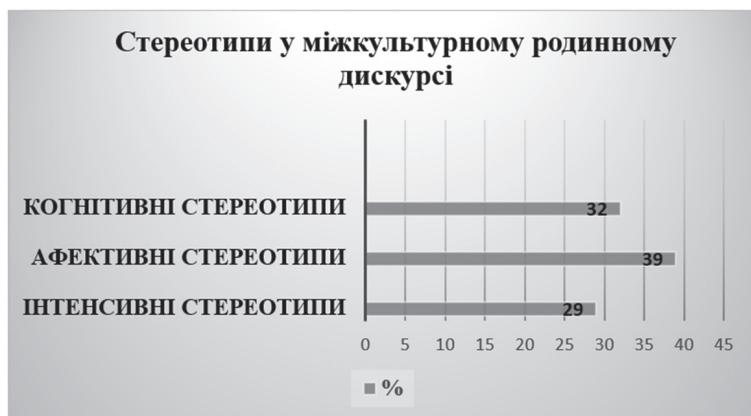

Рисунок 1

У ході дослідження було встановлено, що стереотипи не тільки виконують роль спрощення комунікативних процесів між представниками різних лінгвокультур. Вони також можуть спричиняти виникнення упереджень і хибних уявлень про представників інших культур, що водночас може призвести до комунікативних невдач та непорозумінь. З метою забезпечення взаєморозуміння представники американської та афроамериканської лінгвокультур використовують стратегію подолання стереотипів, яка реалізується за допомогою певних тактик: 1) тактики категоризації, 2) тактики маніпуляції, 3) тактики

радикалізації поглядів (Рисунок 2), використання яких залежить від типу стереотипу.

Рисунок 2

Когнітивні стереотипи можуть впливати на те, як партнери сприймають одне одного і себе в контексті своїх взаємовідносин. Це може призводити до того, що міжкультурні партнери підсвідомо очікують певної поведінки, намагаючись уникати негативних стереотипів. У міжкультурній парі Джордан є представником афроамериканської лінгвокультури, а дівчина Лі - американської. Афроамериканець сприймає комплімент дівчини (*I bet you're really good at basketball*) як образу. Непорозуміння між комунікантами (хлопцем та дівчиною) виникає через об'єктивні причини, адже комунікативний партнер підсвідомо намагається уникнути негативного стереотипу - оскільки існує упереджене припущення, що афроамериканці добре грають у баскетбол, цей комплімент сприймається адресатом як фраза, що базується на узагальненнях, а не на особистих якостях чи досягненнях людини, тому в цьому випадку індивідуальність зводиться до расової ознаки. Під час комунікації Джордан використовує тактику категоризації, комунікація при обраній тактиці супроводжується риторичними запитаннями (*What makes you say that? Because I'm black?*), з метою наголошення на тому, що комплімент був сказаний через расову відмінність. Таким чином, адресант опиняється в незручному становищі і повинен вибачитися. Американка Лі використовує кінесичний комунікативний компонент - вона опускає очі, що вказує

на те, що дівчина відчуває себе винною і хоче уникнути зустрічного погляду чоловіка, потім Лі почала виправдовуватися, описуючи незаперечні, з її точки зору, переваги свого партнера (*you're an athlete*). Натомість Джордан використовує модальне дієслово поради (*should*) з прикметником (*careful*) для висловлення гіпотетичної можливості нанесення йому образи і робить дівчині зауваження (*Well, maybe you should be careful with your assumptions. You might hurt some people*) для того, щоб вона більше так не висловлювалася:

1) *Jordan: Hey.*

Lee: Hey, uh, why don't I take this up to the house, and you maybe play some basketball with Logan? It would mean a lot to him.

Jordan: Yeah, yeah, sure.

Lee: I bet you're really good at basketball [scoffs].

Jordan: What makes you say that? Because I'm black?

Lee: Well, that, and you're an athlete.

Lee: [eyes are lowered] Well, maybe you should be careful with your assumptions. You might hurt some people (Baugh, 2019: 4).

Члени сім'ї та родичі, які мають упередження, або афективні стереотипи щодо міжрасових шлюбів, можуть створювати напругу у відносинах між партнерами, які вирішили укласти міжкультурний шлюб. Американка Джоанна запитує в афроамериканця Джона, як відреагували його батьки, коли дізналися, що в нього є наречена, вона використовує спеціальні риторичні запитання, які починаються з питального слова (*What*), щоб отримати додаткову інформацію, дівчина не використовує прикметник (*white*) задля уникнення інформації про стереотипні расові розбіжності, але вимовляє прикметник (*coloured*) для більш чіткого розуміння запитання. З відповідей Джона розуміємо, що він не мав бажання засмучувати батьків тим, що його наречена не є афроамериканкою, тому чоловік застосовує тактику маніпуляції: він використовує **експресивну структуру** (*It felt like*) у поєднанні з прислівником міри та ступеню (*too*) та якісним прикметником (*big*) для вираження суб'єктивного відчуття. Потім Джон використовує комбінацію (*a lot of people*), яка функціонує як складне прислівникове словосполучення разом з гіперболою (*we're a very shocking pair*), спрямованою на сильний емоційний акцент на тому, наскільки дивно є їхня пара, таким чином чоловік намагався запевнити Джоанну, що він вчинив усе правильно:

2) *Joanna: What did they say? Did you tell them about me?*

John: Yes.

Joanna: What'd they say?

John: They said I sounded serious and asked if you were pretty. I said you were. They said this was a big surprise. I said it was.

Joanna: Well, what did they say when you told them I wasn't a colored girl?

John: I didn't. It felt like too big shock for the telephone. After all, a lot of people will think that we're a very shocking pair. Isn't that right? (Kramer, 1967: 30–31).

Схожа ситуація відбувається у парі між американцем Саймоном та його дівчиною – афро-американкою Терезою. Тереза не розповіла батькам про «білого нареченого», тому робить вигляд, що не розуміє про що запитує Саймон. Задля ухилення від прямої відповіді на запитання вона ставить багато уточнювальних коротких запитань (*What? Tell them what? Cute? Clean-shaven? Pigment-challenged?*). Чоловік зрозумів, що дівчина не хоче відповідати на запитання, тому ставить своє питання прямо, застосовуючи прикметник (*white*) (*Did you tell them that I'm white?*). Натомість Тереза використовує вигуки (*oh*), (*my God*) та конструкцію (*look at*) у поєднанні з кінесичним невербальним компонентом – показує рукою на вікно, щоб змінити тему:

3) *Simon: Did you tell them?*

Theresa: What? Tell them what?

Simon: Babe, don't... The...

Theresa: What?

Simon: Did you... I'm...

Theresa: Cute? Clean-shaven? What? Pigment-challenged?

Simon: Did you tell them that I'm white?

Theresa: Oh, my God! Look at what you... [gestures toward a window] (Sullivan, 2005:1-2).

Насправді Тереза боялася розповідати своїй родині про свого обранця – американця Саймона, тому що знала, що наврядчи батьки схвалять її вибір. Коли вона представила Саймона, члени родини були вражені, а сестра Терези цілеспрямовано нагадувала батькові, що хлопець Терези «білий», для того, щоб бачити незадоволене обличчя батька, який жадав для своєї дочки чоловіка афроамериканця і вважає, що одружившись з білим американцем, Тереза зрадить свою

расу, тобто в цьому випадку в родині передували афективні стереотипи:

- 4) *"Dad, Theresa's boyfriend is white." "I know. I know you know. I just wanted to see your face when you heard it again" (Sullivan, 2005: 4–5).*

Інтенсивні стереотипи поширені серед членів суспільства, що належать до маргінальної або периферійної зон дискурсивного оточення комуніканта (Солощук, 2006: 127–128). Однорупниці Лі негативно реагують, дізнавшись, що її хлопець афроамериканець. Коли дівчина розповідає про свого афроамериканського обранця із захватом, вона чує на свою адресу саркастичні висловлювання (*Yeah. Isn't that weird? And he's... African-American? Oh, really? I had no idea. This is blowing my mind. I gotta sit down.*) А після цього одна з товаришок намагається переконати Лі в тому, що їй не потрібні відносини з відтінком расової драми:

- 5) *"Jordan Bishop. What is going on?" "Okay, it literally came out of nowhere. And he's just so smart and solid and sweet... And in college!" "Yeah. Isn't that weird? And he's... African-American?" "Yes." "Oh, really? I had no idea. This is blowing my mind. I gotta sit down." "[Lee] Please." "Are you sure you're ready for the racial drama?" (Baugh, 2019: 12)*

Коли афроамериканець Джордан зі своєю дівчиною американкою Лі приходять у магазин, власник з недовірою спостерігає за чоловіком, тому що думає, що він може щось вкрати. Джордан відкрито говорить дівчині, що його це бентежить. Лі дуже здивована такою поведінкою власника магазину, на це вказує невербальний сигнал – вона широко розплющує очі, а також використовує вигуки (*oh*), (*my gosh*) та конструкцію (*to be right*) з прислівником міри (*totally*) (*You're totally right*), щоб підсилити іллокутивну силу цього мовленнєвого акту. Натомість Джордан, щоб самоствердитися перед коханою, використовує тактику радикалізації поглядів і намагається довести власнику магазину, що він не такий, яким його стереотипно сприймають, тому неодноразово використовує *Present Continuous* (*I'm taking, I'm learning*) для посилення іллокутивної сили свого твердження при перерахуванні своїх переваг. Також мовець застосовує просодичний комунікативний компонент – підвищену інтонацію – для забезпечення перлокутивного ефекту, щоб запевнити, що він має рацію:

6) Jordan: The store owner is following me. Stay here. Watch this.

Lee: Okay. Oh, my gosh. You're totally right. What's his problem? [eyes are wide open].

Jordan: It happens all the time.

Lee: Look, don't worry about it. Don't let it ruin our date.

Jordan: No. We have to do something... Hey, sir, were you following me because I'm a male? Let me give you a tip. So, I attend the local college where I'm taking Sociology 210. And there I'm learning that women are more likely to engage in retail theft than men" [speaks loudly] (Baugh, 2019:15).

Отже, стереотипи у міжкультурній комунікації виступають своєрідними бар'єрами, здатними суттєво впливати на певні взаємодії між представниками американської та афроамериканської лінгвокультур. Вони можуть змінювати сприйняття партнера, провокувати виникнення упереджень і непорозумінь, а також знижувати ефективність комунікації, тому використання стратегії подолання стереотипів є важливим етапом на шляху до формування взаєморозуміння і гармонійних стосунків у міжкультурній взаємодії.

Висновки

Таким чином, функціонування стереотипів під час взаємодії міжкультурних комунікантів представлено у вигляді стандартизованих уявлень про модель поведінки, риси характеру, расові відмінності міжнаціональних партнерів, один із яких є носієм американської лінгвокультури, а інший – представником афроамериканської лінгвокультури. Стереотипи впливають на індивідуальне та соціальне сприйняття міжкультурних партнерів, створюючи як позитивні, так і негативні наслідки для їхньої комунікації. З метою уникнення непорозуміння під час комунікації представники американської та афроамериканської лінгвокультур використовують стратегію подолання стереотипів, що реалізується за допомогою тактики категоризації, тактики маніпуляції та тактики радикалізації поглядів залежно від типу стереотипу. Когнітивні стереотипи є уявленнями про певні якості, риси або поведінкові шаблони, що приписуються індивідам на основі їхньої культурної або етнічної приналежності в контексті взаємовідносин лінгвокультурних партнерів. З метою подолання когнітивних стереотипів члени міжкультурної пари використовують

тактику категоризації, яка реалізується риторичними запитаннями, при цьому характерним є використання кінесичних компонентів комунікації. Афективні стереотипи базуються на упереджених думках щодо расового походження, такі уявлення супроводжуються негативним ставленням або критикою з боку дискурсивних особистостей, які належать до ядерної зони дискурсивного оточення, тобто батьків та родичів, що призводить до стресу й напруги у відносинах міжкультурних партнерів. З метою подолання афективних стереотипів члени міжкультурної пари використовують тактику маніпуляції, для якої характерним є використання **експресивних синтаксичних структур**, гіпербол для вираження суб'єктивних відчуттів, уточнювальних запитань. Інтенсивні стереотипи поширені серед членів суспільства, які належать до маргінальної або периферійної зон дискурсивного оточення комунікантів. З метою подолання інтенсивних стереотипів члени міжкультурної пари використовують тактику радикалізації поглядів, яка проявляється в агресивних чи захисних реакціях на інших людей або групи, при цьому характерним є висока частотність застосування просодичних комунікативних компонентів

Перспективи цього дослідження вбачаємо у виокремленні стереотипів позитивного та негативного ставлення до партнера у міжкультурному шлюбі, в якому один з членів подружньої пари є представником англійської лінгвокультури, а інший – неанглійської.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Ануфрієва**, Н. М., Єрмакова, Н. О., & Зелінська, Т. М. (2023). *Соціальна психологія*. Київ: Каравела.
2. **Зимич**, Є. В. (2011). Структурно-семантичні і прагматичні особливості маритального діалогічного дискурсу. (Дис. ... канд. філол. наук). Харків: Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна.
3. **Котов**, М. В. (2019). Особливості взаємодії тактик кооперативного та некооперативного спрямування у ситуації спілкування англійською як лінгва франка. *Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, 89, 7–11.
4. **Кучмій**, О. П. (2003). Міжкультурні комунікації: структура і динаміка процесів. *Культура народів*, 37, 52–55.
5. **Мартинюк**, А. П. (2015). Аргументація та сугестія як інструментальні стратегії дискурсу. *Мовні і концептуальні картини світу*, 55, 238–246.
6. **Морозова**, І. І., & Вакуленко, А. І. (2023). Стратегії і тактики британського парентального дискурсу: історична перспектива. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, 22–28.
7. **Москаленко**, В. В. (2007). Психологія соціального впливу. Київ: Центр учбової літератури.
8. **Почепцов**, Г. Г. (2012). *Інформаційно-комунікативні процеси в сучасних суспільствах*. Київ. Узято з <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13544>.
9. **Ребрій**, О. В. (2022). Теорія міжкультурної

комунікації: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» факультету іноземних мов. Харків: Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. 10. **Солощук, Л. В.** (2006). Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі. Харків: Константа. 11. **Солощук, Л. В., & Теняєва, А. О.** (2022). Вербальні і невербальні аспекти сучасного англomовного дискурсу закоханих. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, 96, 42–49. 12. **Товщик, С. А.** (2014). *Соціальні стереотипи. Енциклопедія прав людини: соціально-педагогічний аспект*. Житомир: Житомир. держ. ун-т ім. Ів. Франка. 13. **Brovkina, O., & Baranova, S.** (2019). Family vs Discourse. *Psycholinguistics*, 25(2), 31–49. DOI: 10.31470/2309-1797-2019-25-2-31-49 14. **Edwards, A. L.** (1940). Four dimensions in political stereotypes. *Journal of Abnormal Social Psychology*, 35(4), 566–572. 15. **Knapp, M. L.** (1978). *Social intercourse: From greeting to goodbye*. Boston: Allyn and Bacon. 16. **Kozlova, V. V.** (2023). Speech acts of control in English dominant parental discourse. *Slobozhansky scientific journal*, 1, 11–16. 17. **Lippman, W.** (1922). *Public Opinion*. New York: Macmillan. 18. **Luhmann, N.** (1995). *Social Systems*. Stanford, CA: Stanford University Press. 19. **Manakin, V. M.** (2012). *Language and Intercultural Communication*. Kyiv. 20. **Skrynnik, Yu. S.** (2021). Super-verbal components as discourse-forming medium for social roles. *Science and Education. A New Dimension. Philology*, 9(74). Issue 251, 71–76. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2021-251IX74-17>. 21. **Soloshchuk, L. V.** (2020). The Processes of Diversification of the Non-verbal Communicative Components in the Modern English Discourse. *Cognition, communication, discourse*, 21, 50–60. 22. **Tajfel, H.** (1981). *Human Groups and Social Categories*. UK: Cambridge University Press.

REFERENCES

1. **Anufriieva, N. M., Yermakova, N. O., Zelinska, T. M.** (2023). Sotsialna psykholohiia [Social psychology]. Kyiv: Karavela [in Ukrainian]. 2. **Zymych, Ye. V.** (2011). Strukturno-semantychni i prahmatychni osoblyvosti marytального dialohichnoho dyskursu [Structural-semantic and pragmatic features of marital dialogic discourse]. *Candidate's thesis*. Kharkiv: Kharkiv. nats. un-t im. V. N. Karazina [in Ukrainian]. 3. **Kotov, M. V.** (2019). Osoblyvosti vziaimodii taktyk kooperatyvnoho ta nekooperatyvnoho spriamuvannia u sytuatsii spilkuvannia anhliiskoiu yak linhva franka [Peculiarities of the interaction of tactics of cooperative and non-cooperative direction in the situation of communication in English as a lingua franca]. *Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov – Foreign philology. Methods of teaching foreign languages in English*, 89, 7–11 [in Ukrainian]. 4. **Kuchmii, O. P.** (2003). Mizhkulturni komunikatsii: struktura i dynamika protsesiv [Intercultural communications: structure and dynamics of processes]. *Kultura narodiv Prychornomor'ia – Culture of the Black Sea peoples*, 37, 52–55 [in Ukrainian]. 5. **Martyniuk, A. P.** (2015). Arhumentatsiia ta suhestiia yak instrumentalni stratehii dyskursu [Argumentation and suggestion as instrumental strategies of discourse]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu –*, 55, 238–246 [in Ukrainian]. 6. **Morozova, I. I., & Vakulenko, A. I.** (2023). Stratehii i taktyky brytanskoho parentalnoho dyskursu: istorychna perspektyva [Strategies and Tactics of British Parental Discourse: A Historical Perspective]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina – V. N. Karazin Kharkiv National University Bulletin*, 22–28 [in Ukrainian]. 7. **Moskalenko, V. V.** (2007). *Psykholohiia sotsialnoho vplyvu [Psychology of social influence]*. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury. [in Ukrainian]. 8. **Pochepstov, H. H.**

- (2012). *Informatsiino-komunikatyvni protsesy v suchasnykh suspilstvakh [Information and communication processes in modern societies]*. Retrieved from <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13544> [in Ukrainian]. 9. **Rebrii**, O. V. (2022). *Teoriia mizhkulturnoi komunikatsii: konspekt leksii dlia studentiv osvitno-kvalifikatsiinoho rivnia «Mahistr» fakultetu inozemnykh mov [The theory of intercultural communication: a summary of lectures for students of the "Master's" educational and qualification level of the Faculty of Foreign Languages]*. Kharkiv: Kharkiv. nats. un-t im. V. N. Karazina [in Ukrainian]. 10. **Soloshchuk**, L. V. (2006). *Verbalni i neverbalni komponenty komunikatsiyi v anhlomovnomu dyskursi [Verbal and non-verbal components of communication in the English discourse]*. Kharkiv: Constanta [in Ukrainian]. 11. **Soloshchuk**, L. V. & Tieniaieva, A. O. (2022). Verbalni i neverbalni aspekty suchasnoho anhlomovnoho dyskursu zakokhanykh [Verbal and non-verbal aspects of the modern English discourse of lovers]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina – V. N. Karazin Kharkiv National University Bulletin*, 96, 42–49 [in Ukrainian]. 12. **Tovshchuk**, S. A. (2014). Sotsialni stereotypy [Social stereotypes]. *Entsyklopediia prav liudyny: sotsialno-pedahohichnyi aspekt – Encyclopaedia of human rights: social and pedagogical aspect*. Zhytomyr: Zhytomyr. derzh. un-t im. Iv. Franka [in Ukrainian]. 13. **Brovkina**, O., & Baranova, S. (2019). Family vs Discourse. *Psycholinguistics*, 25(2), 31–49. DOI: 10.31470/2309-1797-2019-25-2-31-49 [in English]. 14. **Edwards**, A. L. (1940). Four dimensions in political stereotypes. *Journal of Abnormal Social Psychology*, 35(4), 566–572 [in English]. 15. **Knapp**, M. L. (1978). *Social intercourse: From greeting to goodbye*. Boston: Allyn and Bacon [in English]. 16. **Kozlova**, V. V. (2023). Speech acts of control in English dominant parental discourse. *Slobozhansky scientific journal*, 1, 11–16 [in English]. 17. **Lippman**, W. (1922). *Public Opinion*. New York: Macmillan [in English]. 18. **Luhmann**, N. (1995). *Social Systems*. Stanford, CA: Stanford University Press [in English]. 19. **Manakin**, V. M. (2012). *Language and Intercultural Communication*. Kyiv: «Academy» [in English]. 20. **Skrynnik**, Yu. S. (2021). Super-verbal components as discourse-forming medium for social roles. *Science and Education. A New Dimension. Philology*, 9(74), 251, 71–76. <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2021-251X74-17> [in English]. 21. **Soloshchuk**, L. V. (2020). The Processes of Diversification of the Non-verbal Communicative Components in the Modern English Discourse. *Cognition, communication, discourse*, 21, 50–60 [in English]. 22. **Tajfel**, H. (1981). *Human Groups and Social Categories*. UK: Cambridge University Press [in English].

SOURCES

1. **Baugh**, B. *The World We Make*. Retrieved from https://sublikescript.com/movie/The_World_We_Make-7643622.
2. **Kramer**, S. *Guess Who's Coming to Dinner*. Retrieved from https://www.scripts.com/script/guess_who%27s_coming_to_dinner_9393.
3. **Sullivan**, K. R. *Guess who*. Retrieved from https://www.scripts.com/script/guess_who_9392.

Солощук Людмила Васи́лівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, 61022, м. Харків, Україна.

E-mail: lsolo@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-2934-7721>

Lyudmila Soloshchuk – Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor at the Department of English Philology and Foreign Language Teaching Methods, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., 61022, Kharkiv, Ukraine.

Трач Христина Володимирівна – аспірант, викладач кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи 4, 61022, м. Харків, Україна.

E-mail: khrystyna.trach@karazin.ua

<https://orcid.org/0009-0006-8695-798X>

Khrystyna Trach – PhD student, Lecturer at the Department of English Philology and Foreign Language Teaching Methods, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., 61022, Kharkiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 27 вересня 2024 року

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Солощук Л. В., Трач Х. В. Вплив культурних стереотипів на функціонування вербальних та невербальних компонентів комунікації у міжкультурному родинному дискурсі. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2024. Вип. 61. С. 193–207. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2024.61.16>

APA: Солощук, Л. В., Трач, Х. В. (2024). Вплив культурних стереотипів на функціонування вербальних та невербальних компонентів комунікації у міжкультурному родинному дискурсі. *Лінгвістичні дослідження*, 61, 193–207. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2024.61.16>